

Aleg. 28.

Wniosek.

Zważywszy

że uobywatelnienie włościan, jest jednym z najważniejszych zadań bieżącej chwili; — warunkuje bowiem prawidłowy rozwój naszego organizmu narodowego, który nie nabierze siły, dopóki zadanie to nie zostanie spełnionem;

że w tym celu, niezależnie od starań o umoralnienie ludu wiejskiego i o wychowanie rosnących jego pokoleń, powinny być jednocześnie rozwiniętymi wszelkie możliwe usiłowania, ku doprowadzeniu włościan do materialnego dobrobytu; więc obok wpływu i pomocy ze strony kościoła, jak niemniej obok ulepszania i pomnażania liczby szkół ludowych, należy jednocześnie postawić włościan w takich warunkach ekonomicznych, które dawałyby im możliwość zapracowania na względny dobrobyt; — skoro nędza utrudnia ów wpływ, owoce zaś nauki wynoszonej ze szkoły wiejskiej marnieją, ilekroć włościanin w całym swym życiu, ma stawać się ofiarą lichwy i być pozbawionym środków do polepszania kultury swego gospodarstwa rolnego;

że poprawa obecnych warunków ekonomicznych jest możliwą nieinaczej, jak przy ułatwieniu włościanom spłaty wysoko procentowych długów i przy urządzeniu taniego i dostępnego kredytu, zapomocą którego byliby w możności podnosić kulturę swych gospodarstw;

że istniejące kasy gminne, jak to jest powszechnie wiadomem są źle administrowane, a nawet zagrożone utratą funduszków, któremi były uposażone; więc powyższemu celowi nie czynią zadosyć;

że urzeczywistnienie tegoż celu wymaga bardzo znacznych funduszków, których kraj wytworzyć nie jest w możności; same wszakże gminy wiejskie posiadają kapitały, przenoszące ogólną sumę pięciu milionów zł;

że właśnie za pomocą tych kapitałów, można uczynić zadość naglącej potrzebie, a używając je wyłącznie w interesie ogółu włościan, wpłynąć w sposób dodatni na warunki ekonomiczne małej własności ziemskiej;

z tych powodów, mam zaszczyt wnieść:

Wysoki Sejm raczy uchwalić!

„Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem uchwała załączone zasady urządzenia powiatowych i filialnych kas pożyczkowych i oszczędności“.

Wnioskodawca:

Antoni Wrotnowski,
poseł na Sejm krajowy.

*Adam Skrzyński,
Teofil Żurowski,
Augustynowicz,
Chamiec,
Wierzbicki,*

*Madeyski,
Wł. Koziebrodzki,
Czesław hr. Lassocki,
Mieroszowski,
K. Scipio,*

*Stanisław Klucki,
Tyszkiewicz,
G. Romer,
Teofil Merunowicz,
J. Mochnacki.*

Z a s a d y

dla urzędzenia powiatowych i filialnych kas pożyczkowych i oszczędności.

§. 1.

W celu dostarczenia włościanom środków spłaty wysoko procentowych długów jakie ich obecnie ciążą — jak niemniej w celu ułatwienia małej własności ziemskiej a w szczególności gospodarstwom włościańskim kredytu na wkłady potrzebne na ulepszenia gruntowe, nabywanie inwentarzy żywych i narzędzi rolniczych i w ogóle na wydatki, dążące do podniesienia kultury rzeczonych gospodarstw, — wreszcie, w celu udzielania pożyczek ludności włościańskiej potrzebującej pomocy kredytowych — utworzoną być ma w każdym mieście powiatowem powiatowa kasa pożyczkowa i oszczędności, istnieć mająca na niżej wskazanych zasadach.

§. 2.

Powiatowa kasa pożyczkowa i oszczędności będzie instytucją powiatową tego powiatu, w którym zostanie utworzoną.

§. 3.

Fundusze powiatowej kasy pożyczkowej powstają:

- a) z sum, jakie reprezentacya powiatu przeznaczy na uposażenie kasy w chwili jej utworzenia, lub jakie zechce do niej przelewać na wzmożenie tegoż uposażenia, w ciągu dalszego jej istnienia;
- b) z pożyczek, jakie reprezentacya powiatu zaciągnie na powyższy cel od Banku krajowego w obligacjach komunalnych tegoż Banku;
- c) z funduszów zakładowych, wykazanych ostatnim bilansem gminnych kas pożyczkowych i kas oszczędności, jakie na podstawie statutów ułożonych wedle wzoru wydanego w d. 5. Czerwca 1874. do l. 22.824 przez c. k. Namiestnictwo, lub na podstawie statutu, przesłanego temuż Namiestnictwu w dniu 17. Czerwca 1872 przez c. k. Ministeryum spraw wewnętrznych, dziś istnieją we wszystkich gminach wiejskich tego powiatu, w którym zostanie utworzoną powiatowa kasa pożyczkowa i oszczędności;

- d) ze wszystkich kapitałów, będących własnością rzeczonych gmin, a nie przeznaczonych na inne specjalne cele;
- e) z kar pieniężnych nakładanych w rzeczonych gminach na podstawie §§. 102. i 108. ustawy gminnej a względnie ustawy krajowej z dnia 17. Czerwca 1874. (Dz. ust. kr. Nr. 40.);
- f) z chwilowo lokowanych kwot rozporządzalnych, pochodzących „z kar pieniężnych“, które według istniejących ustaw mają wpływać do funduszu ubogich, w gminach wiejskich rzeczonego powiatu;
- g) z zaliczek zwrotnych udzielanych przez Wydział krajowy bezpośrednio z funduszu krajowego;
- h) z darów i zapisów czynionych na rzecz powiatowej kasy pożyczkowej;
- i) z sum lokowanych w tejże kasie na procent, a spłacalnych jednorazowo lub częściowo, bądź na każde zażądanie lokującego, bądź po upływie oznaczonego terminu od dnia zażądania przezeń zwrotu;
- k) z wkładek oszczędności, przyjmowanych przez powiatową kasę na książeczki wkładekowe, celem fruktyfikowania drobnych oszczędności od najmniej 1 złotego — najwyżej do 50 zł.;
- l) z tej części corocznych czystych zysków powiatowej kasy, jaka dołączoną być winna do jej uposażenia, odpowiednio do przepisu §. 12. ustępu 3. niniejszej ustawy.

§. 4.

Z chwilą utworzenia każdej powiatowej kasy pożyczkowej i oszczędności, istnieć przestają dziś we wszystkich gminach wiejskich tegoż powiatu istniejące gminne kasy pożyczkowe i gminne kasy oszczędności, a wzmiankowane w ustępie c) poprzedzającego paragrafu.

Wszystkie aktywa i passiva każdej z tych kas, przechodzą na wyłączną własność powiatowej kasy pożyczkowej, która będzie władną ściągać wszystkie fundusze przez rzeczone kasy rozpożyczone, jako z mocy niniejszej ustawy postawiona w prawach i obowiązkach kasy gminnej, która rzeczone fundusze poprzednio rozpożyczyła.

§. 5.

Powiatowa kasa pożyczkowa i oszczędności będzie w obowiązku opłacać każdej gminie procent w równych półrocznych ratach z dołu, od funduszy wzmiankowanych w §. 3., art. c), d) i f), a przyjętych od gminy bądź w gotowiznie, bądź w papierach publicznych, poczynając od półrocza, w którym fundusze te przyjęła.

Od wierzytelności tejże gminy, procent opłacanym być ma, poczynając od półrocza, w którym zostaną one przez powiatową kasę pożyczkową i oszczędności zrealizowanemi, i w miarę ich realizowania wszakże, będzie ona władną czynić odpowiednie potrącenia tego, co wypadnie na pokrycie passiwów, przez nią do zaspokojenia przyjętych.

Powyższe zobowiązanie zostaje na rzecz gmin zabezpieczonem, nie tylko całym majątkiem powiatowej kasy, ale nadto gwarancją całego powiatu.

§. 6.

Wysokość stopy procentowej, mającej być uiszczoną przez powiatową kasę od sum wymienionych w ustępach c), d), f), i), k) §. 3 jak

niemniej wysokość stopy procentowej, pobieranej przez rzeczoną kasę od udzielonych przez nią pożyczek, będzie oznaczoną na przeciąg każdych z osobna lat 3 przez Wydział krajowy.

Na okres pierwszych lat 3 wysokość ta zostaje oznaczoną jak następuje:

1. od funduszków wzmiankowanych w ustępach *c)*, *f)*, *k)* §. 3 w stosunku 4% rocznie;
2. od funduszków wzmiankowanych w ustępach *d)*, *i)* tegoż §. 3 w stosunku 5% rocznie;
3. od pożyczek udzielanych przez powiatową kasę pożyczkową w stosunku 7% rocznie.

§. 7.

Filialne kasy, mające działać na tychże samych zasadach co powiatowe kasy pożyczkowe i oszczędności, będą urządzane na skutek żądania wniesionego ze strony co najmniej sześciu gmin ze sobą sąsiadujących, popartego zdaniem „centralnego zarządu kółek rolniczych“ istniejącego we Lwowie, na mocy statutu towarzystwa rzeczonych kółek, zatwierdzonego przez c. k. Namiestnictwo na dniu 1. Sierpnia 1882 do l. 44.701.

Filialna kasa pożyczkowa i oszczędności utworzoną być ma w miejscowości wskazanej przez gminę zanoszące żądanie.

Jednocześnie z jej utworzeniem powiatowa kasa wyda jej wszystkie fundusze, jakie otrzymała od gmin, które żądały utworzenia dla siebie oddzielnej kasy filialnej.

§. 8.

Tak powiatowa jak i filialna kasa będzie administrowaną przez zarząd złożony z 4ch członków i 2ch zastępców, wybieranych przez Reprezentację powiatową.

Dyrektorem tego zarządu Wydział krajowy mianuje jednego z pomiędzy tych 6ciu wybranych.

Zarząd zostawać będzie pod bezpośrednią kontrolą Reprezentacji powiatowej. Wydział powiatowy wykonywać będzie wszystkie prawa i wszystkie obowiązki przysługujące Radom nadzorczym przy stowarzyszeniach kredytowych.

Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, wyda dla każdej kasy statut i regulamin, określający sposób prowadzenia przez nią interesów, rachunkowości, kasowości i kontroli, -- jak niemniej sposób w jaki kontrola Reprezentacji powiatowej i ingerencya Wydziału powiatowego, ma być wykonywaną.

§. 9.

Pożyczki udzielane będą przez powiatową lub filialną kasę pożyczkową nieinaczej jak przy udziale cenzorów, wybieranych w $\frac{1}{3}$ części przez polityczną władzę powiatową, w $\frac{1}{3}$ części przez Wydział powiatowy i w $\frac{1}{3}$ części przez wszystkie gminy wiejskie powiatu.

Sposób wykonywania powyższego wyboru, czas urzędowania cenzorów i sposób wykonywania tego udziału określi bliżej regulamin wzmiankowany w §. poprzedzającym.

Wszakże w powiatach, w których istnieć będzie zarząd powiatowy kółek rolniczych, utworzony na podstawie §. 42 i następnych statutu towarzystwa rzeczonych kółek, zatwierdzonego przez c. k. Namiestnictwo dnia 1. Sierpnia 1882 do l. 44.701, — gminy wybierać będą cenzorów, z listy kandydatów projektowanej przez rzeczony zarząd w liczbie trzy razy większej, nad przypadającą do wyboru.

§. 10.

Z pożyczek udzielonych przez powiatowe lub filialne kasy, może korzystać każdy włościanin; wszakże włościanie zamieszkali w gminie wiejskiej, która ma w rzeczonej kasie fundusze wzmiankowane w ustępach *c)*, *d)*, *f)*, §. 3 będą mieli pierwszeństwo do otrzymania pożyczek, do wysokości tychże funduszy.

§. 11.

Zasada pierwszeństwa do otrzymania pożyczek, zamieszczona w §. poprzedzającym, będzie zarówno stosowaną przez filialną kasę pożyczkową do włościan zamieszkałych w tych gminach, dla których taż kasa została utworzoną.

§. 12.

Czysty zysk zarówno powiatowej jak filialnej kasy z końcem każdego roku kalendarzowego pozostający po zaspokojeniu kosztów administracyi i wszystkich procentów od sum wymienionych w ustępach *b)*, *c)*, *d)*, *f)*, *i)*, *k)*, §. 3. rozdzielonym być ma w sposób następujący:

1. 25% na wytwarzanie funduszu zasobowego kasy powiatowej lub filialnej;
2. 25% na wytwarzanie dla gmin wiejskich kapitału, mającego w przyszłości posłużyć do zwrotu tymże gminom funduszy wniesionych przez nie do kasy powiatowej lub filialnej, odpowiednio do przepisów zawartych w ust. *c)*, *d)*, *f)* §. 3.

Zarząd kasy będzie w obowiązku zaraz po upływie każdego roku wносить te 25% do Banku krajowego, który za otrzymaną gotowiznę zakupywać winien listy zastawne i zachowywać je w swym depozycie, powiększając kapitał gotowizną, wpływającą za ubiegające kupony i korzyścią otrzymywaną na listach zastawnych wylosowanych.

Kapitał ten będzie przez Bank krajowy kontrolowanym oddzielnie i pod nazwą własności gmin danego powiatu lub danego okręgu w powiecie, dla którego kasa filialna istnieje, oddzielnie wykazywanym w bilansach tegoż Banku.

Z chwilą, w której wysokość tego kapitału wzrośnie do sumy równej wszystkim sumom w ust. *c)*, *d)* §. 3 wzmiankowanym, a wniesionym przez gminy do kasy powiatowej lub filialnej, kapitał ten zostanie rozpisany pomiędzy wszystkie gminy, jako dla każdej z nich dopełniony zwrot tego, co ona w skutek przepisu §. 4. do kasy powiatowej była wniosła. Późem każda gmina będzie władną rozporządzać kapitałem na nią przypadającym, jako swą wyłączną własnością, nie inaczej wszakże, jak na cele użyteczności ogólnej swych mieszkańców i przy zachowaniu formalności wskazanych w ustawie gminnej.

3. pozostałe 50% na zwiększenie uposażenia, czyli zakładowego kapitału kasy pożyczkowej.

§. 13.

Bezpieczeństwo funduszków wzmiankowanych w ustępach *c)*, *d)*, *f)* §. 3. opartem zostaje przede wszystkim na całym majątku kasy powiatowej lub filialnej, w razie zaś gdyby ten majątek okazał się być niewystarczającym, na gwarancyi całego powiatu. Gwarancya ta wszakże będzie się zmniejszać w miarę wnoszenia do Banku krajowego sum wzmiankowanych w ust. 2. §. poprzedzającego, całkowicie zaś ustanie z chwilą, w której kapitał zostanie przez tenże Bank rozpisany pomiędzy gminy, w sposób w tymże ustępie przewidziany. Z chwilą tą fundusze wzmiankowane w ust. *c)*, *d)* §. 3. przejdą na własność kasy i powiększą jej uposażenie.

§. 14.

Pożyczki udzielane przez kasy pożyczkowe, będą ściągane od dłużników w drodze egzekucyi administracyjnej. Regulamin o którym mowa w §. 8. określi, jakie dowody mają być przez Zarząd kasy przedstawiane władzy politycznej, przy każdym żądaniu zastosowania tej egzekucyi przeciwko dłużnikowi.

§. 15.

Wydział krajowy przedsięwzięcie odpowiednie kroki, całem niezwłocznego utworzenia w każdym powiecie powiatowej kasy pożyczkowej i oszczędności na zasadach w powyższych §§. zawartych; — w porozumieniu zaś z c. k. Namiestnictwem wydawać będzie statuta i oprócz wzmiankowanych regulaminów, wszelkie instrukcje jakie poczyta za potrzebne.

